

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

5. Інструменти громадської участі у Львові. Опора. URL: <https://www.oporaua.org/news/samovriaduvannia/partysypatsiia/19770-instrumenti-gromadskoyi>.
6. Інструменти прямої демократії: як українці використовують свої права та можливості. URL: <https://cutt.ly/WI6ndTK>.
7. Про підсумки роботи по розгляду звернень громадян у 2020 році: Рішення виконавчого комітету Сумської міської ради. URL : <https://smr.gov.ua/uk/zvorotnij-zv-yazok/zvernennya-gromadyan>.

РОЛЬ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ У ПРОЦЕСІ УНІФІКАЦІЇ ТА ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВА

Субот Н. І.

*аспірант I курсу кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Кисельова О. І.

*д.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Правова система держави повинна бути динамічною, оскільки з розвитком суспільних відносин законодавче регулювання має удосконалюватися відповідно до вимог часу. Це зумовлює виникнення цілого розмаїття юридичних наукових досліджень в системі правового регулювання.

Розвиток юриспруденції та інших наук, їх гносеологічних складових, так і процеси глобалізації та інтернаціоналізації правового життя є підставами для дослідження правових явищ, виходячи зі змін правової парадигми.

Закріпивши на найвищому щаблі нормативно-правових актів, Україна, в Основному законі держави, чітко вказала на євроатлантичний вектор розвитку. Загальновідомо, що європейська та євроатлантична інтеграція надає вагомі гарантії з боку правової системи, що є невід'ємним аспектом демократичного цивілізованого суспільства, при цьому нормативна сфера має відповідати певним критеріям. Саме тому вітчизняними науковцями провадяться багато досліджень на юридичному поприщі.

У науковій літературі роль досліджень у юридичній науці, вивчення процесів уніфікації та гармонізації права висвітлені у працях багатьох науковців, таких як Петришина О.В., Погребняка С.П., Брагінського М.І., Максимова С.І., Смородинського В.С., Семеніхіна І.В. Барського В.Р., Дворніченка В.Ю., Покори І.Є тощо.

Загально визнано, що серед суспільних наук - юридичній відводиться особливе місце, оскільки вона охоплює цілу систему галузевих правових наук, що об'єктивно відображають дійсність законів та їх розвиток, накопичують знання, які допомагають формувати, розвивати правову систему держави. Дослідження ж у юридичній науці відіграють важливу роль для розвитку та удосконалення правової системи.

Виходячи із зазначених положень, національна правова система має зближуватися з європейською у процесі уніфікації та гармонізації права. Термін «гармонізація законодавства» – це процес цілеспрямованого зближення та узгодження нормативно - правових приписів з метою досягнення несуперечливості законодавства, усунення юридичних колізій, дотримання міжнародних та національних правових стандартів [1]. У правовій доктрині термін «уніфікація» має досить широке визначення, дане поняття у загальному трактується як «робити єдність», тобто зближувати та сполучати, наприклад М.І. Брагінський, зазначає що, виходячи з етимології слова, «уніфікація» є процесом досягнення справжньої єдності, прийняття буквально ідентичних норм [2, с. 37].

Оскільки парламентом України остаточно визначено євроатлантичну інтеграцію як зовнішньополітичний пріоритет держави, це неминуче призвело до вивчення та дослідження різних правових процесів у юридичній сфері.

З поміж усього спектру наукових доробок, дослідженням у юридичній сфері притаманні певні особливості. У першу чергу це пов'язано з специфічними суспільними відносинами, які регулюються у правовому полі.

Як бачимо, у рамках юридичних досліджень науковці використовують різноманітні методи. Їх виокремлюють як загальні, що використовуюються універсально у різних сферах, так і спеціальні, які притаманні власне юридичним. Під час проведення дослідження у юридичній науці дослідники часто використовують низку загальних методів або ж філософських, як-то аналіз, синтез, індукція, дедукція, спостереження, аналогія, а також використовують спеціальні методи, зокрема серед них у юридичних дослідженнях відіграють важливу роль: системний метод дослідження або ж метод контент-аналізу, який спрямований як на тексти (що завжди традиційно вчиняла юридична наука), так і на систематизацію емпіричних юридичних досліджень [3], історико-правовий метод наукового дослідження, завдяки якому можливо дослідити правову генезу певного правового явища чи процесу, провести аналіз досвіду його розвитку у певних часових проміжках, та порівняльно-правовий, який дозволяє зіставити відповідні правові явища та процеси, які допомагають виокремити недоліки та переваги нормативної системи.

Говорячи про процеси уніфікації та гармонізації законодавства природно виникає потреба у огляді та аналізі нормативно- правової сфери багатьох держав, і як наслідок саме порівняльно- правове дослідження у юридичній науці дозволяє якісно визначити як спільне так і відмінне у рамках правової сім'ї, регулятивної системи чи окремого нормативного акту.

Порівняльно-правове дослідження має декілька підходів для розуміння, воно тісно пов'язане з порівняльним правознавством у межах якого вивчаються правові системи світу, їх види, структура, специфіка функціонування, класифікація та типологізація правових систем сучасності, їх поділ на правові сім'ї, особливості взаємодії національних та наднаціональних правових систем, зокрема міждержавних та релігійних, формування нових правових систем, у тому числі мішаних систем, процеси конвергенції різнорідних правових систем [4, с. 86]. Таке дослідження дозволяє розкрити певне питання, що виникає у правовому полі досить широко, та дозволяє виокремити особливості та специфічні характеристики означеного питання.

Основним науковим засобом у порівняльно-правовому дослідженні є порівняльний метод, що забезпечує вивчення правових явищ, та дозволяє виокремити загальне та одиничне у правових системах держав.

Значення порівняльно-правових досліджень обумовлюється тим, що вони дозволяють вийти за національні кордони своєї правової системи, проаналізувати іноземний юридичний досвід, здійснити обмін правовою інформацією, науковими ідеями тощо. Відомо, що істина пізнається у порівнянні [4, с. 32], а тому порівняльно-правове дослідження у юридичній науці відіграє важливу роль у процесі уніфікації та гармонізації національного законодавства.

Слід підкреслити, що гармонізація національного законодавства у відповідність з європейським правом є одним із критеріїв членства Європейського Союзу, що природно породжує чималу кількість досліджень на цьому тлі, провідними з яких є порівняльно-правові.

Порівняльно-правове дослідження у юридичній літературі розглядають також як ефективний засіб забезпечення вдосконалення національного права. Глибоке розуміння позитивних та негативних елементів вітчизняної правової системи можливо оглянути шляхом порівняння з правовими системами інших держав, що яскраво відображаються у процесі уніфікації та гармонізації законодавства.

Тобто, порівняльно-правове дослідження у юридичній науці відіграє важливу роль, оскільки таке дослідження дозволяє не лише детально вивчити та проаналізувати певний елемент, а і є важливим чинником до визначення недоліків власної правової системи та

розуміння переваг інших правових систем чи нормативно-правових актів. Порівняльно-правове дослідження не лише дозволяє зіставити правотворчу, правозастосовчу та правоохоронну діяльність інших держав, а дозволяє поглянути на сутність власної правової системи. Окрім того, завдяки порівняльно-правовому дослідженню у юридичній науці можливо визначити шляхи до вирішення проблем та недоліків правової сфери своєї країни.

Вагоме значення таке дослідження набуває під час уніфікації та гармонізації сучасного законодавства. Завдяки співвідношенням відповідних правових явищ, у рамках порівняльно-правового дослідження досягається зближення та узгодження права, усуваються нормативні колізії.

Отже, юридична наука посідає вагоме місце серед суспільних наук, їй притаманні свої характеристики та особливості, зокрема у рамках правових досліджень. Зміна правової парадигми зумовлює проведення досліджень, пов'язані з формуванням та розумінням правової системи держави. Україна обравши пріоритним напрямком зовнішньополітичної діяльності вектор до європейської та євроатлантичної інтеграції, зумовила проведення уніфікації та гармонізації власного законодавства. Задля детального, якісного та ефективного здійснення уніфікаційних та гармонізаційних процесів у законодавстві науковці здійснюють дослідження у юридичній науці, провідним засобом здійснення яких є порівняльно-правовий метод. Завдяки порівняльно-правовому дослідженню у юридичній науці можливо визначити особливості власної правової системи, правової системи інших країн, порівняти зарубіжний досвід, визначити основні переваги та недоліки правових явищ та процесів, що досліджуються, визначити та ліквідувати правові колізії тощо. Окрім того на підставі порівняльно-правових досліджень у юриспруденції можливо визначити шляхи для подальшого розвитку системи нормативно-правового регулювання, що особливо необхідно під час здійснення процесів уніфікації та гармонізації законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Юридичний словник. Гармонізація законодавства. веб-сайт. URL: <http://www.zakony.com.ua/juridical.html>.
2. Брагинский М. И. О сближении и унификации национальных правовых норм стран – членов СЭВ. Материалы секции права Торгово-промышленной палаты СССР. 1983 № 34 С. 34–46.
3. Maryam Salehijam. The Value of Systematic Content Analysis in Legal Research. International Journal of Law. 2017. Vol. 3; № 5; P. 128–130.